

Nr 313

Av herr **Mattsson**, om underlättande av mindre och medelstora företags avsättning på den internationella marknaden.

(Lika lydande med motion nr 362 i Andra kammaren)

De mindre och medelstora företagens utomordentliga betydelse för vårt lands ekonomiska liv och produktion tycks alltmer vinna allmän förståelse och erkännande. Uppfattningen att dessa företag inte skulle kunna göra sig gällande i en tid som i stigande grad präglas av teknisk rationalisering och utveckling mot automation och serieproduktion är uppenbarligen inte realistiskt grundad. Trots i många fall ogynnsamma betingelser har dessa företag visat en livs- och konkurrenskraft som är förvånande. Utan tvekan har det personliga initiativet och ansvaret spelat en stor roll härvidlag. På vissa områden, t. ex. handeln, har samhällsomvandlingen medfört att de mindre enheterna i viss utsträckning fått ge vika för större, men på det hela taget har de hävdats sig synnerligen väl. Allmänt sett kan det konstateras att den allmänna standardhöjning och konsumtionsökning som följer med den tekniska omvandlingen kan utnyttjas väl av de mindre företagen. Sålunda har förmågan till inordnande i serieproduktion, t. ex. som underleverantör av halvfabrikat, visat sig vara god, liksom förmågan att tillvarata det behov av ökad personlig service som följer med en allmän standardhöjning.

Man får emellertid inte bortse från att dessa positiva utvecklingstendenser också medför problem och svårigheter. Företagens inordnande i en serieproduktion som underleverantörer eller som enheter i en s. k. servicekedja kan under vissa förhållanden medföra risker för ett beroendeförhållande som begränsar företagets rörelsefrihet och förtar deras möjligheter till smidig anpassning och utveckling. Deras värdefulla roll inom näringslivet skulle därigenom delvis gå förlorad. Över huvud taget medför de snabba förändringarna tekniskt, ekonomiskt o. s. v. betydande problem, som måste uppmärksammas i tid. Inte minst gäller det de problem som uppstår till följd av den fortgående ekonomiska integrationen på det internationella planet, särskilt i Västeuropa. Härvid får de åsyftade företagen inte ses som en ensartad grupp. Även om man bortser från företagen inom de s. k. lantbruksnäringarna med där rådande speciella förhållanden, finns ett synnerligen mångskiftande urval i fråga om storlek, produktionsinriktning och metoder, marknader, kundkrets o. s. v. Härav torde framgå att någon lösning på här berörda problem efter enhetlig mall inte är möjlig.

Från dessa allmänna utgångspunkter måste det hälsas med tillfredsställelse att en utredning nu tillsatts rörande företagarföreningarnas organisation

och verksamhet. Företagarföreningarna fyller redan en väsentlig uppgift för hantverket och de mindre industriföretagen. De har genom sin speciella ställning, fristående ekonomiska föreningar, visat sig vara lämpliga institutioner inom de mindre och medelstora företagens sektor för den samverkan mellan näringsliv och samhälle som enligt min mening måste äga rum. Det bör särskilt understrykas att deras fristående ställning inte bör ifrågasättas. I övrigt får konstateras att utredningsuppdraget täcker företagarföreningarnas nuvarande verksamhet. Utredningen synes därjämte ha fått en betydande frihet att pröva olika tänkbara alternativ.

Enligt min mening har dock en synnerligen väsentlig aspekt på de mindre företagens ställning och möjligheter förbigåtts, nämligen den internationella handelsutvecklingen. Denna beröres över huvud taget inte i direktiven utöver vad som kan anses angå företagarföreningarnas rådgivande verksamhet och konsultationsservice. Därvid framhålles bl. a., att de successivt ändrade marknadsförutsättningarna kan medföra att företagen ser sig nödsakade att genomföra rationaliseringar och omställningar. Dock saknas den aktiva hållning till de internationella marknadsproblemen som i nuvarande läge borde vara självskrivna. En ändring i utredningens nuvarande uppdrag synes vara befogad.

Företagarföreningarna är nu berörda av de problem som sammanhänger med en alltmer integrerad internationell marknad, bl. a. i rådgivningsverksamheten, genom sin handläggning av ärenden rörande statlig kreditgaranti, som kan utgå även till försäljningsorganisationer. Vid den vidgning av kreditändamålen som företogs 1960 ingick bl. a. garanti för lån till försäljningsammanslutningar av industrier, tillkomna i syfte att skapa effektivaste avsättning av de enskilda företagens produkter på utlandsmarknaden. Företagarföreningarnas ställning motiverar enligt min mening att utredningens uppdrag vidgas att omfatta hela spörsmålet rörande de mindre och medelstora företagens möjligheter till försäljning utanför landets gränser.

Man har att emotse ett ökat ekonomiskt utbyte mellan länderna, inte minst i Västeuropa. Den hårdare konkurrens som följer härav får inte mötas enbart med omställningsåtgärder etc. inomlands. Av lika stor vikt är att tillvarata möjligheterna till nya avsättningsområden utanför vårt eget land. Det gäller att få del av en större marknads fördelar och inte bara motverka nackdelar. Härvid uppkommer betydande problem särskilt för de mindre och medelstora företag som nu huvudsakligen har sin avsättning på hemmamarknaden. Dessa har av naturliga skäl inte den erfarenhet och förtrogenhet med den internationella marknaden och dess möjligheter som kan vara erforderlig. För min del är jag övertygad om att de berörda företagens produktion väl tål den internationella konkurrensen. Det fordras dock vissa åtgärder om de förefintliga möjligheterna skall kunna tillvaratagas.

Försäljningsorganisationer av ovan nämnda art torde i många fall vara en lämplig grund. De kan vara första steget från företaget till en kundkrets utomlands. Åtskilliga andra förutsättningar erfordras dock. Ett aktivt uppträdande kräver en kontinuerlig bevakning av marknaden och dess föränd-

ringar, allmänna reklam- eller good will-insatser, direkt kontaktskapande verksamhet, särskilda försäljnings- och reklamkampanjer, lösning av vissa distributions- och förmedlingsproblem. Detta kan inte klaras av varje företag för sig. Det behövs en samverkan utöver det första steg som en försäljningssammanslutning utgör. Det synes angeläget att man söker få till stånd en organisatorisk bas för dessa uppgifter. Givetvis bör de insatser som nu göres av t. ex. vissa branschorganisationer och småindustriens exportbyrå beaktas och utredningsarbetet bedrivs i erforderligt samråd med dylika organ och institutioner.

Det anförda innebär således inte ett förord i och för sig för att företagarföreningarna skall få långtgående uppgifter i sammanhanget. Den frågan bör prövas förutsättningslöst av utredningen. När en särskild utredning tillsatts rörande den samverkan mellan samhälle och näringsliv som beträffande de mindre och medelstora företagen sker genom företagarföreningarna vore det emellertid felaktigt att förbigå detta problemkomplex som för många av de berörda företagen är av livsavgörande betydelse. Samhällets särskilda förpliktelser i fråga om näringslivets internationella möjligheter torde inte särskilt behöva poängteras. De måste också gälla de mindre och medelstora företagen.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att utredningen angående företagarföreningarnas organisation och verksamhet genom tilläggsdirektiv måtte få uppdrag att utreda jämväl frågan om underlättande av de mindre och medelstora företagens avsättning på den internationella marknaden, särskilt den västeuropeiska.

Stockholm den 25 januari 1963

T. V. Mattsson